

Upamiętniono Żydów i Polaków

cd. ze str. VII

2. **Aleksandrę Pirge** lat 57, gospodynię domową z Kozłówka, zastrzelono przed wejściem do przydomowej piwnicy, z której Niemcy kazali jej przynieść zimnego zsiadłego mleka.

3. **Piotra Zagórskiego** lat 43, rolnika z Kozłówka zastrzelono na oczach synów-Józefa i Stanisława, który pracował na polu.

4. **Wojciecha Śliwę** lat 41, rolnika z Kozłówka.

5. **Stanisława Oparowskiego** lat 46, rolnika z Kozłówka, który akurat przyszedł do sąsiada z tzw. „okólnikiem” od sołtysa.

Ofiary te, władze niemieckie zabroniły pochować na cmentarzu, twierdząc, że nie zasługują na to, gdyż są „bandytami”. Dlatego ciała Feliksa Ciołkosza, rodzina pochowała przy własnym domu, a pozostałe cztery zamordowane osoby pochowano tymczasowo w zbiorowej mogile przy przydrożnej kapliczce.

Na przełomie listopada i grudnia 1944 roku tj. pod koniec wojny ciała tych pięciu osób ekshumowano i pochowano w zbiorowej mogile na cmentarzu parafialnym w Dobrzehowie, gdzie spoczywają do dziś. Jako rodak tamtejszej miejscowości, jeszcze jako dziecko, pamiętam jak z mamą chodziłem na majówki przy tej kapliczce, i na miejscu pierwotnego pochówku pomordowanych paliły się czerwone, małe znicze, a mama i inni świadkowie tamtych wydarzeń opowiadali o tej tragedii.

Szóstą ofiarą niemieckiej represji był **Józef Fafara** lat 41, rolnik z Kozłówka.

Na około 2 tygodnie przed 3 lipca 1943 r., został podstępnie wywołany z domu przez niemieckich żan-

darmów, aby wskazał im dom, w którym mieszka Katarzyna Fafara (przy którym później zastrzelono Feliksa Ciołkosza). Następnie został aresztowany przez gestapo w Jaśle, tam był przesłuchiwany i torturowany, a nawet gryziony przez psy, po czym wraz z jednym ze schwytanych Żydów (prawdopodobnie Kiwą) zostali zastrzeleni na cmentarzu żydowskim w Jaśle.

Wojna się skończyła, świadkowie odchodzili, a pamięć o tej tragedii się zacierała. Przyszły wreszcie inne czasy, które pozwoliły na przywracanie prawdy historycznej; rok 1978 – wybór Polaka Karola Wojtyły na papieża – Jana Pawła II, 1980 – powstanie „Solidarności” i 1989, w którym komuniści zaczęli formalnie oddawać władzę.

W tym też czasie coraz częściej zaczęły się pojawiać opinie, że podczas II wojny światowej Polacy wymordowali więcej Żydów niż Niemcy, i że są odpowiedzialni za Holokaust Żydów w polskich obozach koncentracyjnych. Bardzo mnie to niepokoiło i dlatego zacząłem przeciwdziałać tym kłamstwom. Dowodem tego jest właśnie tragedia w Kozłówku, Markuszowej, Markowej i wielu innych miejscowościach w Polsce. W związku z tym zwróciłem się do rodzin pomordowanych oraz mieszkańców Kozłówka i Markuszowej o zorganizowanie zebrania na ten temat.

Na zebraniu w Kozłówku 18 listopada 2012 roku z udziałem przedstawiciela IPN pana Michała Kalisza przedstawiono inicjatywę upamiętnienia zamordowanych wyżej wymienionych osób. Została ona pozytywnie przyjęta. Powołano

komitet budowy pomnika ofiar, a mnie poproszono o przewodniczenie. Podczas licznych prac i formalności z tym związanych na szczeblach: gminy, powiatu, województwa, a także ministerstwa, konieczność upamiętnienia uzasadniałem następująco:

- sześćcioro mieszkańców Kozłówka i Markuszowej zostało zamordowanych za to, że pomagali ludności żydowskiej,

- wspomniani mieszkańcy nie zginęli podczas działań wojennych na froncie, ale byli świadomi, co ich czeka za pomoc Żydom – dokonali wyboru,

- koniecznością przeciwdziałania fałszowaniu historii.

Pomnik stanął w miejscu pierwotnego pochówku ofiar przy kapliczce. Wykonał go Janusz Malinkowski. Uroczystości jego odsłonięcia i poświęcenia miały miejsce 14 września 2013 roku z udziałem: parlamentarzystów, wojska, władz kościelnych, państwowych, samorządowych, młodzieży i ponad tysiąca uczestników, chcących uczcić ofiary i przywrócić im należną pamięć. Należy dodać, że w 2016 roku podczas uroczystości otwarcia Muzeum Polaków Ratujących Żydów im. Rodziny Ulmów w Markowej, ofiary te, za swój bohaterski czyn, zostały pośmiertnie odznaczone przez prezydenta RP Krzyżami Komandorskimi Orderu Odrodzenia Polski. Nazwiska ich umieszczone zostały na ścianie pamięci ww. muzeum oraz w Kaplicy Pamięci Świętyni Wdzięczności za pontyfikat Ojca Świętego Jana Pawła II w Toruniu.

Szeroko o tych wydarzeniach informowały media. Szczegółowe relacje zostały opisane w „Księdze Pamiątkowej Kozłówek”.

Opiekę nad pomnikiem i kaplicz-

ką sprawują właściciele posesji Państwo Aneta i Celestyn Pilchowie. Kapliczka i figura M.B. Troksliwej zostały wpisane do zabytków, a pomnik do ewidencji miejsc pamięci narodowej.

Na zakończenie dodam jeszcze, że już podczas organizowania pierwszej uroczystości rodził się pomysł upamiętnienia miejsca mordów Żydów w lesie. I tak się też stało dziś w 10 lat po pierwszym upamiętnieniu, i w 80 rocznicę tej zbrodni. Jestem szczęśliwy, że doczekałem tego dnia. I z całą powagą, najserdeczniej dziękuję Wszystkim – Wszystkim (a długo by ich trzeba było wymieniać), którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do upamiętnienia tych tragicznych wydarzeń w Kozłówku i Markuszowej.

W historii naszej ojczyzny nie zabrakło nigdy, ani nie brakuje zwykłych ludzi, gotowych w chwilach dramatycznego wyboru poświęcać własne życie. Zbrodnia ta i wiele innych była aktem nazistowskiego – niemieckiego barbarzyństwa. Naszym obowiązkiem jest zadbać, aby pamięć o wymordowanych nie została wymazana.

Niech historia tych ofiar, będzie dla nas źródłem siły i symbolem największego poświęcenia i patriotyzmu. Dziś w obliczu wojny na Ukrainie przypominają mi się tamte czasy i choć ciągle nie sposób pojąć skali nienawiści człowieka do człowieka, to kres temu zjawisku możemy położyć My – czyniąc dobro. Życzymy sobie, aby ono zwyciężyło, a nasze pokolenia żyły w pokoju po wsze czasy.

Marian Irzyk
Świadek Historii

Wiśniowa, 31. stycznia 2023 r.

REGION RZESZOWSKI NSZZ „Solidarność”

KAŻDY CZŁONEK ZWIĄZKU NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” MOŻE ODLICZYĆ ULGĘ W PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB FIZYCZNYCH (PIT) Z TYTUŁU SKŁADEK CZŁONKOWSKICH NA RZECZ ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

LIMIT! 500 zł!

ZORGANIZOWANI MAJĄ LEPIEJ!

Jak udokumentować składkę członkowską?

W sytuacji gdy składki potrącają przez pracodawcę z wynagrodzenia

Jeśli sam opłacasz składkę

wystarczy informacja płatnika zamieszczona w PIT-11

należy posiadać dowody wpłat składek członkowskich zawierających informacje:

- data i kwota wpłat
- nazwa organizacji związkowej
- dane identyfikujące podatnika

Pierwszego odliczenia za bieżący rok będzie można dokonać już w przyszłorocznym rozliczeniu!

Wydawca: Region Rzeszowski NSZZ „Solidarność”, ul. Matuszczaka 14, 35-083 Rzeszów, www.solidarnosc.rzeszow.org.pl
Red.: Monika Lubowicz, 17 850 14 42, serwis.rzesz@solidarnosc.org.pl
Zdjęcia: Żaklin Kocaj-Szeliga oraz archiwa ZR

Dział Rozwoju Regionu Rzeszowskiego NSZZ "Solidarność"

• Sylwia
572 844 367
drz.rzesz@solidarnosc.org.pl

Matuszczaka 14
35-083 Rzeszów

• Joanna
501 791 555
kr.rzesz@gmail.com

www.facebook.com/DRZRzeszow

ZORGANIZOWANI MAJĄ LEPIEJ!